

гарантій для їх волевиявлення, самоутвердження й самореалізації, вираження особистісних сил людей обох статей [2, с. 49].

Отже, ми переконані, що на рівень ефективності гендерної політики держави, зокрема, і в галузі освіти, впливають такі фактори як: тип держави; характер політичного режиму та ступінь розвитку демократії; програмні установки та усталені практики вирішення гендерних проблем представниками державних структур та політичних партій; загальний рівень соціально-економічного розвитку суспільства, що здатний/не здатний забезпечити гендерну рівність; модель поділу праці між статями, форми регулювання участі жінок у сфері суспільного виробництва і соціального відтворення; механізм соціальної політики, в основі якого лежить фамілізація/дефамілізація; рівень розвитку громадянського суспільства; характер взаємовідносин між державою та сім'єю; рівень освіченості та правової грамотності населення; позиція ЗМІ щодо висвітлення гендерних питань; усталена/типова для національної ментальності система поглядів на роль жінки і чоловіка у суспільному житті; загальний рівень розуміння у суспільстві змісту і сутності гендерних проблем.

Література

1. Бойко О. Гендерна політика в Україні: здобутки та проблеми. *Гендерні студії: навчання, дослідження та практика* : матеріали II-ї Міжн. наук. конф. «Гендерні студії: навчання, дослідження та практика» та семінару для молодих дослідників «Гендерні студії: освіта, гендерна рівність, демократія, мир», 16–20 квіт. 2018 р. / за ред. О. В. Авраменка, Т. В. Лісової. Кропивницький : Видавництво «КОД». С. 136–138.
2. Мельник Т. М. Міжнародний досвід утвердження гендерної рівності. *Міжнародний досвід державного забезпечення рівності жінок та чоловіків* : матеріали Міжнар. конф., 30 черв. – 1 лип. 2003 р. Київ : Логос, 2003. С. 12–50.
3. Основи теорії гендеру : навчальний посібник / відп. ред. М. Скорик. Київ : К.І.С., 2004. 536 с.
4. Словник гендерних термінів / уклад. З. В. Шевченко. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2016. 336 с.

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ ПОБУДОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ КАР'ЄРИ В ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЯХ

Ольга ЗАЙЦЕВА

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка,
olga.urol@gmail.com

Сучасні наукові підходи щодо розвитку професійної кар'єри особистості розглядають її (кар'єру) як процес самореалізації людини в професійному житті, який припускає наявність оптимальних умов для прояву й систематичного розвитку особистісних і соціально-професійних компетентностей, що надають можливість закріпити за собою певний соціальний і професійний статус.

Професійну кар'єру педагога розглядають також із позиції професійного самовдосконалення. Ми схилиємось до думки тих дослідників (І. Зязюн, Л. Кондрашова, О. Пехота), котрі вважають, що кар'єрні досягнення педагога

багато в чому залежать від рівня його особистісного професійного розвитку. Суттєвого значення набувають такі чинники, як: кваліфікація, мотивація, соціалізація [2]. Не менш важливим, на нашу думку, є вміння трансформувати результати самовдосконалення у професійний успіх.

У зазначеному сенсі, професійна кар'єра є серією кроків педагога в досягненні професіоналізму. Це творча продуктивна педагогічна діяльність, яка реалізується в часі і має ряд завдань: освітніх, виховних, розвивальних, управлінських тощо. Перехід від одного рівня професіоналізму до іншого забезпечує просування по кар'єрних сходах. Об'єктивно професійна кар'єра педагога в певній мірі залежить від кваліфікації та педагогічного професіоналізму [1].

Вітчизняні та зарубіжні соціально-психологічні дослідження засвідчили, що жінкам, як і чоловікам, притаманна зацікавленість у кар'єрному зростанні (вертикальна кар'єра) та підвищенні свого освітнього рівня й професіоналізму (горизонтальна кар'єра). Вони орієнтовані на престиж, дбають про свій позитивний професійний імідж, достойну заробітну платню, мають не менше почуття відповідальності. Проте існує значна розбіжність у рівні успішності професійної кар'єри жінок і чоловіків.

Вченими (О. Митіна, В. Петренко, М. Сафонова, Г. Турецька) обґрунтовані біологічні та соціально-психологічні чинники, що перешкоджають жінкам у побудові успішної кар'єри, серед яких:

- природна, біологічна роль жінки, яка пов'язана з необхідністю об'єднання професійних, подружніх і материнських функцій;
- гендерний розподіл в професійній орієнтації та сферах кар'єри;
- надмірно висока вмотивованість;
- підвищена емоційність, загострене відчуття помилок і невдач;
- страх успіху та невпевненість у собі, які стримують ризик і заважають творчо вирішувати професійні та управлінські завдання [3].

Враховуючи вищезазначене, ми дійшли висновку про необхідність розробки спеціальних гендерно-орієнтованих проєктів для супроводу професійної кар'єри жінок в освітніх організаціях, які мають забезпечити:

- уявлення про професійну кар'єру, формування компетентностей, спрямованих на поглиблення своїх можливостей (образ «Я»); розвиток адекватної самооцінки щодо обраної професійної кар'єри та мобільності (вміння використати отриману вищу педагогічну освіту в нових професійних цілях);

- усвідомлення, розширення та оцінку потенційних внутрішніх можливостей, власних психологічних ресурсів (засобів самовираження); пізнання своїх здібностей, професійних інтересів, основних рис характеру; відповідальне ставлення жінок-педагогів до себе; та рефлексію (самосвідомість, самоактуалізація, самореалізація, самопрезентація) відповідно до прийнятих професійних викликів;

- вміння трансформувати результати самовдосконалення у професійний успіх на засадах аутогенного менеджменту (самоуправління) з практики визначення мети та пріоритетів, планування роботи, розподілу часу, систематизації й організації справ;

– оволодіння засобами управління емоційним станом, прийомами подолання остраху, страху в професії, стресових ситуацій, вироблення особистої антифобної тактики та усвідомлення важливості врахування фактора здоров'я для успішної професійної кар'єри;

– вироблення правил створення власного позитивного педагогічного іміджу;

– уміння здійснювати ефективну комунікацію: володіти прийомами трансактного аналізу, бути контактною і вміти підтримувати відносини, активно слухати, висловлювати думки і переконувати, контролювати та керувати мімікою, жестами, розуміти мову тіла інших;

– усвідомлення правил успіху у професійній діяльності: первинність «горизонтальної» кар'єри, вторинність «вертикальної». Жінка, що зробила гарну «горизонтальну» кар'єру по праву може обіймати керівну посаду. Вона має вміти аналізувати особистісні якості, значимі в управлінській діяльності, оцінити себе як керівника освітнього закладу, набути найважливіших управлінських умінь;

– систематизацію отриманих знань про себе, педагогічних особливостей професійної кар'єри; та вміння моделювати професійний план як особистісну траєкторію свого розвитку, а наразі – успішної професійної кар'єри.

Література

1. Зайцева О. М. Психолого-управлінські аспекти побудови професійної кар'єри в освітніх організаціях. *Менеджмент української освіти в контексті євроінтеграції*: монографія / Біліченко П. Г. та ін. ; за заг. ред. Г. В. Луценка. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2017. 272 с.
2. Зязюн І. А. Учительська професія в якісних вимірах нашого часу. *Освіта України*. 2009. № 79. С. 4–5.
3. Синдром професійного вигорання та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: гендерні аспекти : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. та слухачів ін-тів післядиплом. Освіти / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. Вид. 2-е, переробл. та доповн. Київ : Міленіум, 2006. С. 100–115.

ГЕНДЕРНІ ДИСБАЛАНСИ ТА АСИМЕТРІЇ

Володимир КИРИЛЮК

Київський національний економічний університет

імені Вадима Гетьмана»,

nwo@ua.fm

Науковий аналіз гендерних змін і дисбалансів у міжнародному та національному масштабах доцільно проводити, використовуючи показники-індикатори Індексу глобального гендерного розриву. Сьогодні глобальний середньозважений та відкоригований, відповідно до чисельності населення світу, гендерний паритет становить 68,0 %. Відповідно, розрив між чоловіками і жінками дорівнює 32,0 %. Зменшення гендерного дисбалансу спостерігається у 89 країнах зі 149. Характерно, що найбільший розрив спостерігається у політиці – до рівності не вистачає 77,1 %. В економічному житті розрив становить 41,9 %. Тоді як у сфері освіти та охорони здоров'я гендерний дисбаланс майже подолано – залишилося 4,4 % та 4,6 % відповідно [3].